

dere minimè licere, nisi ex noua causa, eaque ad confessionem ipsius pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsi Ordinarius possum, statunt insuper eisdem Archiepiscopis, & locorum ordinarios confessiones audiendi facultatem omnibus simul vniuersi Conuentus Regularibus Confessoribus eadem sacra Congregatione inconsulta nullo pacto adimere posse, quod quidem Decretum, ut illi Illustrissim. Patres opportunum, & necessarium dixerunt, ita inuolubiler iubent obseruari Roma 20. Nouembris 1615. A. Mar. Episcop. Hostiensis Cardinalis Gallus V. Theatin. Secret.

Quæ declaratio omnimodam in hoc casu tollit difficultatem ne scandala turbantur, & circa hanc controuersiam videndi insuper sunt Riccius in prax. tom. 4. resolution. 70. num. 5. Zanard. in Director. Theolog. 1. part. de penitent. Sacrament. 24. §. 4. Fagund. præcept. 2. lib. 7. cap. 2. num. 30. Miranda in Manual. Pralat. tom. 1. §. 45. art. 7. Ioann. Hieronym. Campanil. diuersor. Iuris Canon. rubr. 12. cap. 13. num. 70. Villalobos in summa. tom. 2. tract. 9. dist. 53. num. 5. Dian. in resolution. moral. tractat. 2. de dubiis regular. resolut. 17. & resolut. 22.

Et cum Doctore Villegas (vir non satis laudandus) huius turbæ Archiepiscopatus Toletani Gubernator Generalis pro Serenissimo Infante Cardinali, voluisset suspendere licentias Religiosorum ad confitendum obtentas, & prædicandum sine sua, Rex Catholicus noster Philippus Quartus, tanquam Protector status Ecclesiastici (pro ut latissime probauimus, cap. 1. hac 1. part. per totum) authoritatem Regiam interposuit, ad euitanda scandala maxima, & commotiones inde ortas in Ecclesia Dei, ac ita decreuit *Nouitas ne fieret.*

His etiam temporibus nostris Episcopus Cordubensis ad id ipsum obtinuit Breue à Sede Apostolica, & ex eadem ratione scandali vitandi, turbæ & ob quietem Reipublicæ Ecclesiasticæ, & temporalis ac spiritualis, idem ordinatum & Decretum fuit à Regio supremo Senatu, ad quod conducunt omnes doctrinæ hæcenus relatæ à principio huius Capituli; & facit insuper, quam adductæ Palatii Rubens in tractatu de beneficiis vacantibus in Curia, §. 11. col. 3. ad fin. & colu. 4. ex doctrina Innocentij in cap. Inquisitioni, de sentent. excommunication. in fine, dicentis: Quod si ex præcepto turbæ iniusto Papæ vehementer præsumitur statum Ecclesiæ turbari, vel scandala ventura esse, non esse parendum, imò foret peccatum, obtemperare; & videndus est Cened. in collectan. 1. part. collectan. 5. num. 3. vbi plerimas allegat huius Decreti comprobationes. Ad quæ videnda sunt, quæ longa seric diximus hac 1. part. cap. 1. per totum, quæ omnino probant, quæ hic dicuntur.

Supradicta omnia roborantur turbæ ex eo, quod vbi timetur scandalum exoriri, & seditiones, procedere potest Rex pro illis sedandis, etiam inter Ecclesiasticas personas, & Religiosos, & componere non iurisdictione, sed œconomica potestate, & authoritate, ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur, probant Archidiacon. in cap. 1. de restitutione spoliatorum, Augustin. Beroti. consil. 56. n. 13. volumin. 3. Guido Papæ decisio. 1. & ibi, Ranch. in addition. & decis. 552. & consil. 78. Anton. Thefaur. decis. 82. decisio. 131. num. 10. & vtrouique addition. Gutierrez practicarum quæst. c. 34.

num. 18. & 22. lib. 1. Gaspar Rodriguez de annis redditibus, lib. 2. quæst. 22. num. 60. & Codex Fabianus lib. 3. tit. 1. de iudicij, definitio. 38. Et quod Princeps licet possit authoritatem suam Regiam interponere, vbi timetur scandalum inter Religiosos, & Ecclesiasticas personas non per viam iudicij, sed extraordinariæ cognitionis, notant insuper Zephales conf. 19. Albanus consil. 75. num. 5. Bosius in tractatu causar. crimin. titulo de Principe, num. 211. Oliuanus vstat. aliam namque, cap. 14. num. 144. Petra de potestate Princip. cap. 6. num. 85. Cæuedus de patronatu Regio, cap. 36. num. 3. Anton. Thefaur. dist. decis. 131. n. 8. & ex aliis Iacobus Chaner, variarum resolut. lib. 3. c. 14. de manutent. à n. 7. cum seqq.

Camillus Borrellus de præstantia Regis Catholicæ, capitul. 71. à num. 58. Dum loquutus fuerat de Rege Catholico, & eius Tribunalibus cognoscens de violentiis factis inter personas Ecclesiasticas, num. 59. ita ait: *Et hoc ambiguum esset, si fieret per viam cognitionis ordinariæ, & propria iurisdictionis, sed potius per modum defensionis cuiusdam extrajudicialis, ne inter personas Ecclesiasticas in Regno scandala, & rixa oriantur, & perturbetur status Regni tranquillitas præsertim subditorum laicorum, maxime quia in hoc Regno Neapolitano, quod vicinissimum est Summo Pontifici, & Vrbi Romana, qui statim adiri possit, cuius contrarium militat in Hispania, et propter longinquitatem, & Romanæ Curia distantiam, Rex, sui que magistratus malest Clericales, turbæ inter ipsos vententes committant, etiam aduertit Villalobos, &c.*

Quibus consonat bonus textus in cap. qui à Sancta Romana Ecclesia, turbæ cui auctore Deo præsidemus à pluribus patitur violentiis, &c. Ab Imperatore directi intersunt Nunij, qui scandala fieri vetent, &c. Ne vel Ecclesia scandalizetur, & Imperialia honorificentia minuatur, & cap. 28. in ordine. 63. distinctione.

Et quod ad scandalum vitandum possit Princeps Regiam manum interponere ex l. acquisitam 17. de usufructu, vbi notant omnes communiter scribentes, & in l. 1. C. de prohibita sequestrat. pecun. Petrus Gregorius 3. part. sintagma. lib. 23. cap. 3. num. 23. Franciscus de Ponte conf. 21. num. 1. volum. 1. Mand. lus de Alba consil. 78. lib. 1. num. 2. ibi: *Cum & passim iura dicant, debere Principem, & Iudicem turbæ habere ante oculos viam tutiorem, præsertim ne scandala committantur, &c.*

Et de pace omnino curanda ob sedandos tumultus, rixas & concitationes ex quibus quies turbatur Reipublicæ, non sine magno omnium scandalo: multa in iure specialia introducta sunt, quæ aliter non permitterentur, ex textu in l. cum pater. 77. §. dulcissimis 20. de legatis 1. l. qui decem 16. in fin. ad l. Cornel. de Sicariis, l. acquisitam 14. ff. de usufructu. l. cum oportet, §. non autem hyperbica, versic. Sin autem res; C. de bonis que lib. cap. cum teneantur, de prebendis, c. 2. vbi bona glossa, de desponsa, impuber. Hostiens. tit. de foro competent. versic. Ex præmissis, col. 4. Aufretrius de potestat. Eccles. super laicos, n. 16. tradit plura Mieres de maioratu 4. part. quæst. 22. à num. 8. & 20. cum sequentibus, Cenedus in collectan. 70. ad decretales, num. 1. Lancelotus Conradus de Templo Iudicium, part. 6. de pace, conclus. 102. num. 2. fol. 53. & libro 1. de Imperatore, §. 4. assertio. 16. fol. 81. num. 1. latè Petrus Gregorius

gorius in tractatu de Republica, lib. 11. cap. 13. & cap. 14. Gregor. Lopez in l. 58. glossa, Estor, tit. 6. part. 1. Quædam in suis diuersis quæst. cap. 29. n. 1. in fin. apud quos multa videre poteris, & facit cap. final. de transactionibus. Necnon alia plura iura, turbæ & doctrinas videre poteris per Guillelmum Benedictum in cap. Rainunium, verbo, Et uxorum nomine, decis. 2. à num. 114. & in verbo, Mortuo itaque testatore, 1. à num. 227. cum multis sequentibus, vbi abundè congerit multos casus, quibus à iure receditur ob pacem habendam, seditiones, & scandala vitanda, cum in pace vertatur utilitas publica, latissime etiam per Martam de iurisdictione. 1. part. cap. 41. per totum, & post plurimos Doctores, Tiberius Decianus in practicum crimin. tomo 1. cap. 10. n. 3. & copiosè per Franciscum de Borullinis in tractatu de duobus fratribus, num. 20. tomo 6. 1. part. diuersorum, plura congerit Pater Thomas Sanchez de matrimonio, lib. 8. dist. 19. à num. 8. cum sequentibus, Matruilis de Magistratibus, lib. 3. cap. 4. à num. 98. & à num. 275. cum seqq.

Ex obseruantia quippe legum, & privilegiorum Regni turbæ pax conseruatur, aliter atque condictum est scandalum, iuxta illud Propheta: Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum, &c.

Insuper notandum erit pro complemento, quod non omnia, quæ turbæ fieri faciendæ sunt, sed euitanda, quando habent inconueniens, l. Iulius 15. ff. de condition. institut. l. in causa 16. §. idem Pomponius, ff. de minoribus, l. 1. in princip. ff. de aqua quodiana & astiana, l. non omne ff. de regul. iuris, Pinellus in l. 2. C. de rescindend. venditione, part. 1. cap. 1. num. 35. latissime plura congerens Petrus Gregorius in tractatu de Republica, lib. 9. capitul. 1. per totum, & dixit Mecenas Augullo Cæsari apud Dionem, lib. 5. Id tibi Consilium do, ne quando abutaris potentia tua, neque eam putes esse diminutionem potentia tue, si non omnia simul facias, que possis, sed quanto magis omnia, que statuere poteris persicere, tanto magis curas, ut optima tibi quæque proponas, Gregorius Acaius lib. 3. de privilegij, cap. 5. num. 46. Vt et redè Claudianus ad Theodolum in Panegy. in 4. Consula. honor. ait:

Nec tibi quod licet, sed quod fecisse licebit Occurrit, menèque domet respectus honesti. Et inde Seneca Treas, act. 2.

Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor. Quod reddit illud Theodorici Gothici Regis, relati per Cassiodorum lib. 4. Epistolarum, cap. 9. *Nostra prouidentia est, ut non solum iusta fiant, sed fieri videant omnes, scientique, & ab omnibus probata æmularix posterius suscipiat, &c.*

Quod quidem latius examinandum turbæ infra hæc 1. part. cap. 8. à num. 12. & sequentibus, versic. Et ad hanc nostram verissimam, &c. vbi tractatur, quod Bullatum retentio hæc locum habet, etiam quando ipsæ de iure validæ sunt, & non subreptiæ, at tamen ob scandalum, ali-quodve aliud notabile damnum, & inconueniens, inde ortum, vel futurum probabiliter timeatur (vt in hoc cap. & sequentibus) suspendi debet earum demum executio.

Pro quo & pro Coronide huius capituli vnum vtile erit notandum turbæ (quod & cæteris etiam causis, quas legitimis dicimus in hoc tractatu ad huiusmodi retentionem conueniat)

nam postquam Senatus Regius iuxta quæ latius diximus infra cap. sequent. versic. Quare ad harum causarum, &c. à num. 63.) exactam (vt alio) examinationem alicuius causæ ad retentionem faciendam proposita, iustam esse arbitrat, talem congruit decetque, vbi libet apparere & iudicari, quoniam Principi assentiendi de timore scandali, turbæ vel alicuius damni omnino standum est; optimè Iacobus Mandelus, consil. 75. num. 6. latè Alexander consil. 216. nec arguendi sumus, col. 9. volum. 2. & in consil. 21. consideratis, in principio, vol. 2. & in l. 1. column. 18. versic. Sed iuxta hoc queritur, de officio eius, Decius consil. 125. in causa spoliationis, num. 4. Rolandus à Valle consil. 1. num. 68. volumin. 2. Curtius Senior. consil. 20. num. 10. & 11. Cephalus consil. 173. num. 26. Tallon. consil. 227. in nouo fundamento, volum. 2. Tiraquillus de vtrouque retractu, part. 1. §. 1. glossa 14. num. 49. optimè Iacobus Mascardus in tractat. de probation. conclus. 1233. à num. 20. vbi num. 21. & 22. reddit rationem. Et quod de timore scandali sit superiori credendum, probat cum Srat. consil. 10. num. 10. p. 1. Ioann. à Coehier, in tract. de iurisdictione, in exemptis, tomo 2. in Scholæ ad Consil. Concil. Lateran. p. 1. §. 3. n. 35. fol. 32.

Cui doctrinæ optimè conducunt ea, quæ latius turbæ diximus supra hac 1. part. cap. 3. §. unico, versic. Sed licet hæc ita se habeant, &c. à num. 45. & sequentibus. Quod Pontifex Maximus in his causis retentionis, multum defert informationi sibi factæ per Senatum Regium supremum super inconuenientis, & damnis oriundis ex executione litterarum aliquot Apostolicarum, cum ipse Senatus ea accuratè examinauerit. Ex eisdemque mouetur ad earum litterarum retentionem, interim quod per supplicationem emissam, vel emittendam ad Sanctissimum, ipse instructus, & cæteris informatus de veritate precum, periculose & scandalo minantibus de salubri Reipublicæ prouideat remedio.

CAPVT V.

Præiudicium Regis, vel Regni, atque ideo damnum publicæ utilitatis an sit litterarum Apostolicarum retentionis legitima causa.

SVM MARI VM.

Regni, & Regis damnum ad inuicem compatiantur, cum vnum faciant indiuisibile corpus, num. 1.

Rex est cor, & anima Reipublica, num. 2.

Rex est caput, & anima Reipublica, & ipsa eius corpus, num. 3. & sequentibus.

Custodiri Regem à malis nihil predest, si & Regnum non custodiantur, ibid.

Mundus homo grandis dicitur, & homo symbolum est Reipublica, num. 4.

Inter hominem, & Reipublicam magna, & propria similitudo reperitur, quoad singula vtriusque membra, ibid.

Membra non debent à capite discedere, numer. 5.

Regnum

Regnum uti corpus infirmitatibus, & accidentibus est subiectum, num. 6.
 Regna sicut corpora humana florent, & interitum patiuntur, num. 7.
 Bellum nullum suscipiendum, nisi pro fide, aut salute Reipublica, num. 8. & num. 9.
 Salus corporis in bene composito more, ac eius administratione decorat consistit, num. 10.
 Virilitatem publicam non coment diuina iudificatione differri, num. 11.
 Reipublice salus nulli inanis conuenit, & interest, quam Principi, num. 12.
 Ex bono regimine Reipublica simultaneum oritur utile Regi, & Regno, num. 13.
 Regnantis est gloria subditorum otiosa tranquillitas, num. 14.
 Princeps magis commodum commune, quam suum custodire debet, quia diuicia vassallorum quasi sua sunt, num. 15.
 Princeps ita suos vassallos trahi debet, ne debiles inueniat quando illis egeat, num. 16.
 Virilitas Regni est commodum Regis, num. 17.
 Quanto quis melioribus praestit, tanto maior ipse & honorabilior est, num. 18.
 Regem diuiciis, & auro abundare nihil prodest, si populus sit tributis lacessitus, & oppressibus infirmus, num. 19.
 Exemplo statua Nabuchodonosoris contrita comprobatur, ibidem.
 Virilitas publica ita tenenda, ut commodi proprii obliuiscatur Rex, num. 20. & sequentibus.
 Salus populi suprema lex esto, num. 21.
 Pro conseruanda virilitate publica cum potentioribus est dimicandum, num. 22.
 Vigilantia Principis omnium domos defendit, omnium otium illius labor, omnium delicta illius occupatio, num. 23.
 Salutem Reipublica turbant violentia, & scandala, num. 24.
 Ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiar, ualeat Rex inter Ecclesiasticos auctoritatem suam aeconomicam interponere, num. 25.
 Maiestas Imperij publica salutis tutela est, ibidem.
 Ad Reipublica conseruationem debet Princeps obuiare illi, quae suis Regaliis, & suorum priuilegiis, & consuetudinibus obuiat, num. 26. & seqq.
 Si negligenter, quae usurpantur omitimus, excessus uiam alii aperimus, num. 27.
 Regi nihil magis noxium, quam semel amittere suam maiorem, num. 28.
 Manus est dedecus parata omittit, quam omnino non parauit, num. 29.
 Debilis in obuiando cognita ferociori animo inuaditur, num. 30.
 Publica necessitas ubi possit, permittitur Pontifici in ditionem Regis, & conuerso suum imperium exercere, num. 31.
 Propter publicam virilitatem multa admittuntur contrariationem disputandi, quae alias de iure non permittuntur, num. 32.
 Publica uirilatis causa potest Princeps auferre dominium, num. 33.
 Damnum publica uirilatis, nempe Regni, aut Regis in ista causa est ad Bullarum retentionem, num. 34. & sequentibus.
 Plura iura ad idem ponderantur, ciuilia, & Regia permissa suspendi executionem litterarum

in damnum publica uirilatis Regis, & Regni, num. 35. & sequentibus.
 Retentionem Bullarum in Senatu ob damnum Reipublica faciendam ex illi Regis Recopil. num. 40. & 41.
 Damnum, seu uirilatis Regni, aut Regis ad iniuicem conuertuntur, quia non dabimus damnum Regni, quin uerget in damnum Regis, num. 43.
 Ponderatur, & interpretatur in proposito Authent. ut nulli iudic. §. hoc uero, ibid.
 Genus praecedens non restringitur per species appositionem, cum fiat loco exempli, num. 43.
 Quoties plura habent eandem rationem, licet de uno tantum fiat mentio, censetur fieri exemplariter, num. 44.
 Damnum Reipublice Ecclesiasticae spiritualis, aut temporalis legitimam esse causam retentionis litterarum Apostolicarum in Senatu, omnes ferè firmant Doctores de hac retentione tractantes, relati, num. 45. & sequentibus, usque ad n. 55. quorum observationes ad litteram recensentur.
 Papa praecipuum, ex quo praesumitur publicum Ecclesiae statum turbari, non est exequendum, n. 56.
 Exemplum redditur de Cardinali expulso à Regno Francia turbante publicum Regni statum, ibid.
 Simile exemplum habetur in Hispania è qua Philippus Secundus, expulsi Nuntium Apostolicum resistentem decreto uolentia Senatus, ibid.
 Rescriptum concessum priuato non derogat concessio ad publicam uirilatem, num. 57.
 Priuilegium, quod transit in contractum, aut ob aliam causam onerosam obtentum potest renouari ex causa publice uirilatis, num. 58.
 Priuilegium ob remunerationem seruitorum ex pretio, uel alia onerosa causa modificari, aut renouari potest, si sit noxium Regi, aut Regno, num. 59.
 Ob publicam uirilatem potest Rex concedere legem, ne alienigena obtineant beneficia in Regno, num. 60.
 Ob damnum publicum litterarum Apostolicarum in executione est supersedendum, num. 61.
 Supplicari potest à lege, quae non conuenit uirilati publice, num. 62.
 Senatus suo Rex commisit casuum ob quos peritur retentione, examen, qui indices euigilat in salute Reipublica, num. 63.
 Senatores scientia, & experientia experti melius agnoscunt, quod uirilati publica sit conuenientius, aut noxium, num. 64.
 Senatores cognoscunt mores Regni, consuetudines, & priuilegia, num. 65.
 Senatores sciunt praeterita, & de futuris aestimant erudita, num. 66.
 Senatores Regi, ut prudentes ex praesentibus accidentibus, quae mala uentura erunt agnoscunt, & quae damna praecauenda, num. 67.
 Prudentia est cauere, quae non putant emergere, num. 68.
 Prudentia est notio futurorum, & aduenientium calamitatum numerum, num. 69.
 Multa de Senatorum laude, & minere in Reipublica salute, num. 70. remissiuè.
 Regnorum finis, quo creata sunt, is est, ut Passalli in pace conferrentur, num. 71.
 Recursus retentionis quatenus tendit in uirilatem Reipublica omnino fauorabilis est censendus, num. 72.

REGNI,

REGNI, & earum damnum ad iniuicem & compatiuntur, cum ut Seneca ait, in libro de Clementia, Rex & Regnum unum & idem faciunt indiuisibile corpus in haec: Ille est enim uinculum, per quod Reipublica cohaeret; ille spiritus vitalis, quem haec tot milia trahunt, nihil ipsa per se futura, nisi onus & praeda, si mens illa subtrahatur, optima l. 5. tit. 1. part. 2. E por unde illamaton coraçon è alma del pueblo ¶ ca assi como y aze el alma en el coraçon del hombre, è por ella uiue el cuerpo, è se mantiene: assi en el Rey yaze la iusticia, que es vida è mantenimiento del pueblo de su señoria. E bien otro si, como el coraçon es uno, è por el reciben todos los otros miembros unida para ser vn cuerpo, bien assi todos los del Reino, maguer sean muchos (porque el Rey es, è debe ser uno) por ello deben otro si ser todos vnos con el, &c. Et in fine illius legis, ibi: Onde el es alma, ¶ è cabeça, è ellos miembros, &c. Et ad idem uinculum, & uitalitatem Regis, & Regni est, l. 3. tit. 19. part. 2. ibi: E por ende dixeron los Sabios antiguos, que son como alma è cuerpo, que maguer en si sean departidos, el Ayuntamiento les haze fer una cosa. Onde maguer el pueblo guardasse al Rey, è todas cosas sobredichas, si al Reino no guardassen de los males, que y podian venir, non seriala guarda compida, &c.
 Et iterum haec uitas apparet ex eadem l. 5. ubi Rex dicitur caput Reipublica, quae idè corpus mysticum dicitur: ibi: E naturalmente dixeron los Sabios, que el Rey es cabeça del Reino, ca assi como de la cabeça nacen los sentidos, porque se mandan a todos los miembros del cuerpo, bien assi por el mandamiento, que nace del Rey, que es señor, è cabeça de todos los del Reino, se deben mandar, è guiar, è auer vn acuerdo con el, para obedecerle, è amparar, è guardar, è acrecentar el Reino onde el es alma, è cabeça, è ellos miembros, &c. Quod & dixit Dicitur Thomas lib. 1. de regimine Principis, capitul. 12. Hoc igitur officium Regi se suscepisse cognoscat, ut sit in Regno sicut in corpore anima; & sicut Deus in mundo, quae diligenter recogitet, &c.
 Moyses in primo uerbo Habraico Genesis, mundum uocat ¶ hominem grandem, homo etiam symbolum est Reipublica; Dicitur Paulus ad Roman. 12. Ezechiel, cap. 24. & Interpretes Ecclesiastici in eisdem locis. Sandertius lib. 5. de uisibili Monarchia, cap. 3. atque ideo Pito Mirandula in Eptaplo, mysteriosam quandam refert expositionem, & ueram similitudinem inter corpus mysticum, & indiuiduum, atque itidem Sixtus Senensis lib. 5. Bibliotheca sancta, & Andreas Laurencius Prothomedicus Henrici Quarti Regis Franciae in libro de Anatomia, subtiliter quidem explicat proportionem hanc inter hominem, & Reipublicam. Dicunt enim, quod inter has duas creaturas possunt absque ulla impropriate nomina permutari, è quod in Regno Rex est caput, apud quem residet regimen, corpus autem populus est, & uassalli, oculi sunt Senatores Consilij iuxta illud Prouerbior. capitul. 4. Oculi tui uelut uideant, communiter influent Interpretes explicauerunt teste Hieronymo Laureto in sua Sylua, uerbo, Oculus, cum assistant Principi, & illum adiuuent in regimine Reipublicae, brachia sunt uicini corporis duces, & milites, Daniel. 11. cap. 11. & ibi Lyra, in quibus

constitunt opera fortitudinis, & executionis qua Reipublica defenditur, atque iniuriae offenduntur. Vniuersitates, & studia generalia diuersarum Artium (unde iuuentus docetur, & Reipublica abundat Doctoribus Theologis, iurisperitis, Medicis, & aliis similibus) sunt stomachus, & officinae, quae condidit natura ad eorum cibum, eique dat perferendam formam, ut distribuatur, per omnes corporis partes, dando cuilibet necessarium alimentum. Carceres autem loca sunt, ad quae natura prorumpit inuicem, & nocuum cibi. Tirremis denique, & caetera loca assignata facinorosis pro poena sunt latrunculae, seu proprius Cloacae, & Floricae in quas proijciuntur excrementa, hoc est expurgatis, sicut exoneratur Reipublica genibus periculosus. Igitur in omnibus reperimus proportionabilem æquationem, & similitudinem inter hominem, & Reipublicam. Videndus ad idem Fratres Ioann. de la Puente, en la conueniencia de entrambas Monarchias, &c. lib. 1. §. 1. in princip. c. 1.
 Inde inferitur haec uitas inter Regem, & Reipublicam, ille caput, haec membra inseparabilia ¶ à suo capite, quia membra non debent à capite discedere, cap. cum non liceat 12. de prescriptio. n. 17. Molina de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 1. num. 17. Romatius singular, §. 10. Nicolaus Lofeus de iure uniuersitatis, part. 3. cap. 13. num. 7. Felinus in cap. Pastoralis, num. 10. de officio delegati, Menochius consil. 51. per totum, & consil. 257. Alexander Ludouicus de iur. 284. num. 2. & 3. Augustin. Barbof. nouissime in tractat. de Canoniciis, & Dignitatibus, cap. 8. num. 55. textus in cap. noui de his qui sunt à Prelator. cum aliis.
 Quare Rex & Regnum ad iniuicem ¶ debent sua damna, & infirmitates communicare, & de remediis opportunis ad suam conseruationem, & Reipublicae salutem mutuo tractare. Quoniam Regnum uti corpus bene consideratum subicitur accidentibus, & infirmitatibus, ut inquit Poeta Claudianus de bello Getico:
 Quid mirum si Regna labor mortalia uexat?
 Cui consonat quod dixit Velleius Patereulus, lib. 2. ut appareat ¶ quemadmodum Urbium, Im-
 periorumque, ita gentium, nunc florere fortunam, nunc senescere, nunc interire, &c. Cicero ad Atticum lib. 2. Epistolae. 20. Dolens de Republica infirmitate oppressa, cum nec esset qui de medicamento ad eius salutem, & conualecentiam tractasset, ita ait: Nunc quoque nouo quodam morbo ciuitas nostra moritur, ut cum omnes, quae sunt apta improbem, querantur, & doleant; & uarietas in re nulla sit, aperteque loquantur, & iam clarè gementi medicina nulla afferatur, &c.
 Cui conuenit, quod idem Cicero tractat lib. 3. de Republica, dicens: Nullum bellum à Cinitate ¶ optima suscipitur, nisi aut pro fide, aut pro salute; cuius meminit Praeclarus Iulius Prudentia, atque humanarum litterarum Princeps doctissimus Senator Don Ioanni. Baptista Valenzuela Velasquez, meritissimus pronuncius Praefes Regiae Granatensis Chancellerie, in monitorio contra Venetos, p. 7. num. 60. pag. 44. 8.
 In qua Ciceronis auctoritate animaduerter, fidem ibi accipi, ¶ quatenus cum Religio-
 ne Catholica conuenit (quia haec Ciceroni fuit incognita) sed pro fecere in ita tenenda Reipublica, iuxta regulam iuris; frangenti fidem fides frangatur eidem, de regulis iuris, lib. 6. l. conuenio-
 num 5.

H

man 5. de pactis, vt notat Ferdinandus Mendosa lib. 2. cap. 9. Conanus lib. 5. Commentar. cap. 1. Guibertus Costanus quæstion. iuris. cap. 3. Reuardus lib. 4. variarum, capitul. 1. Vincent. Cabotius, lib. 2. dispensation. cap. 10. & sequentibus, & in specie aduertit Diuus Augustinus ita Ciceronem intelligens, lib. 22. de Ciuitate Dei, cap. 16. & Ioseph Acofta lib. 2. de procurand. Indor. salute, cap. 4. pagin. 223. & de salute, non intelligitur de salute corporis indiuidui, sed de corporis mystici Reipublicæ, vt declarant Doctores citati, de qua Nos hactenus loquimur in hoc capite.

10 Consonat rectè Ioachinus Opeius Frisius † de vera Iuris prudentia, lib. 1. tit. 5. de definitione. Nomothetic. cuiusque salus (inquit) in optimè composito more, atque eius administratione decora consistit, refert Maximus Titus sermon. 6. fol. 77.

Etenim sicut homo parus gubernatur, pariter sic mundus totus vniuersalis similitudinariè, vt docet Aristoteles, at cum in regimine vnius indiuidui corporis naturalis consistat, quòd vbi nullus humorum excessus, nulla est rebellio repugnans, nullaque distributio conseruationum; vbi autem est humorum excessus propter inordinatum forte regimen, tunc pugna est naturæ tendentis in conseruationem cum excessibus tendentibus ad destructionem corporis, vt aliquando sufficit naturalis potentia ad correctionem humorum, ipsos expellendo de corpore, & aliquando propter excessum morbi natura est per se impotens, egèque adiutorio extrinseco, vt medicamine sapientis, qui exhortator est naturæ ministrando congrua ad expulsiõnem morbi, ipsius naturæ auxiliator existat, ita in Republica, & magno mundo contingere experimur quotidie, vti corpore mixtico, nam aliquando in climaticis eius nullus est rebellium excessus, & tunc cessat pugna, sed tendit solum natura ad mundi conseruationem salutis, que est in pace, & tranquillitate viuere, aliquando & rebellis excessus, & discordia tendentium ad destructionem, & tunc opus medicamine sapientis, & hoc fieri potest, vel ab ipsa natura reducendo rem ad proprios terminos, sedando rebelles, vt videmus interdum, quod orta seditione ipsi inuicem eorum prudentia reconciliantur, aliquando est tantus excessus rebellium, quòd non potest ipsa natura sola, & tunc opus est medicamine rebellico, vt expulsi rebellibus reuertatur Respublica ad pristinam sanitatem. Vnde merito Deus, qui est omnium creator, & medicus vniuersi, adhibuit ministros, & medicos ad domanda multa, & graua mala gentium, vt hominem, & mundum magnum in pace, societate, & salute conseruent, vt statim dicemus, & vide Mattam de iurisdict. 1. p. cap. 40. à princ.

Quò tendit illud Poëtæ.
Temporibus medicina valet, data tempore profunt.
Et data non apud tempore vna nocent.

Et Ecclesiastes cap. 43. vers. 24. ibi: Medicina omnium in festinatione, &c.

11 Et illud Cassiodori, Pilitatem † publicam non conuenit, diuturna ludificatione differri. Nec enim (secundum Aristotelem 5. Politicor. cap. 8.) cuiusvis hominis est, sed ciuili intelligentia præditi, malum quod efficitur in principio cognoscere, &c. Et Plato lib. 6. de sapientia Ciceronis Philippi

Secundè, ibi: Ciuili facultas, & Ciuitatis, & Gentium commune bonum conseruant.

Quare Principes continendebent esse euigilans pro salute populi, ne ob scandala, & pacem turbatam infirmetur. Quid enim vtilius aptiusque Reipublicæ salutis pace, vt inquit Pontifex † in cap. 3. 13. quæst. 1. ibi: Si autem pax humana tam dulcis est pro temporali salute mortalium, &c. Et ibi superius: Non enim patitur, vt Bellum excitetur, sed bellum queritur, vt pax acquiratur. Concordia quippe & pax sunt præcipuè nexu, & vincula, quibus quasi indissolubiliter annectitur omnia corpora mixtica, que ad similitudinem corporis naturalis (de qua supra) requirunt concordiam pro sui conseruatione, & salute. Sicut enim naturale corpus per suarum partium cõcordiam, & annexionem conseruat in valetudine, & virium robore, & per earumdem discrepantiam resoluatur, & perit: ita & mixticum corpus ex singularum membrorum & partium discordia inordinatur, infirmatur, & perit, sic ex Diuo Paulo 1. ad Corinth. 12. probat D. Ioann. Ramirez in tractatu de confirmat. Ordin. S. Iacobi, cap. 25. num. 1. Et hanc corporis mixici consonantiam vni penitus ad eius conseruationem necessariam præ oculis in somnis habere tenent Rex, nam Reipublicæ valetudo nulli magis prodest, quam Regi ipsi, teste Vlpiano in l. 3. ibi: Nam salutem Reipublicæ tueri, nulli magis credidit conuenire, nec aliis sufficere, quam Cæsarem, &c. de officio Præfecti vigillum, atque etiam Imperatore Iustiniano in l. Imperialis, C. de nuptiis, ibi: Imperialis beneuolentia proprium esse iudicantes, vt omni tempore subiectorum commodò, tam inuestigare, quam eis mederi procuremus, &c. & in l. humanum, C. de legibus, ibi, Bene enim cognoscimus, quòd cum vestro consilio fuerit ordinatum, id ad beatitudinem nostræ Imperij, & ad nostram gloriam redundare, &c. Ex quo textu colligitur † ex bono regimine simultaneum, & vniuersi orti beneficium Regno, & Regi; adest etiam tunc, singularis in cap. 1. de officio legati, lib. 6. ibi: Officij nostri debuit remediis inuigilare subditorum, quia diu eorum excusimus onera, dum scandala remouemus, Nos in eorum quiete quiescimus, & fouemur in pace; ex quo textu duplici doctina imbuimur, altera quòd pax & tranquillitas vassallorum pax est, & quies Principis, & promiscuè omnes ea fruuntur, quapropter Principis interesse, & debitum muneris esse pacem subditorum mediis omnibus curare. Altera ex scandalis Reipublicæ subditorum pacem, & quietem turbati, ab scandalisque inquierem gigni, & orti: alia plura similis iura videbis supra cap. 3. §. vniuerso, à num. 45. in idem tendentia.

Facit textus in Authent. de mandat. Princip. §. deinde conueniens, collat. 3. ibi: Deinde conueniens est, vt nulli populi ciuitatem alterneris seditiones facians, sed omnem pacem esse Dei ciuitati- bus æquitas, &c.

Et conducit illud Cassiodori, lib. 2. epistol. 29. ibi: Quia regnantis est † gloria subditorum ociofa & tranquillitas; pulchre Diuus Augustinus de Ciuitate Dei, lib. 19. cap. 14. Christiani Principes dum rectè imperant etiam feruunt eis, quibus imperare videntur, Imperant enim, vt consulant saluti, & utilitati eorum quibus imperant. Et Diuus Chrysolomus: Hæc enim est illis vita, hoc studium, vt in quouomodo pace fruatur.

Clarè

15 Clarè etiam & mirabiliter † hoc idem dixit Rex Alphonsus in l. 9. tit. 1. p. 2. ibi: E debent orro, si guardar mas la pro comunal, que la suya misina, porque el bien è la rigneza de los escosomofuya, &c.

16 Mirabilis est etiam † ad conseruationem salutaris Reipublicæ, quòd ipse Alphonsus Rex dixit in l. 14. tit. 1. part. 2. ibi: E como quiera que el Rey es señor de sus pueblos para manenerlos en justicia, è seruirse de ellos, con todo esso guardarlos debe, en manera que no le falle gan, quando meñester los ouiere, &c.

17 Ita etiam Rex Henricus Tertius † dixit bonum, & vtile sui Regni propriam suam esse vtilitatem Regis, in l. 25. tit. 19. lib. 6. Recopilation. ibi: Mandamos por el provecho comun, que es proprio mio, &c.

18 Quanto enim quilibet præstet † meliortibus, tanto maior ipse, & honestior est, verbis vtort Iustini Imperatoris in Authent. de defensa. Ciuitatis. capitul. 7. §. nosignit, collat. 3. quòd exornat Probus ad Monach. in cap. nouit. num. 11. ad fin. de iudic. Anton. Sola ad Decreta subaud. tit. de nominat. domino, gloss. 2. num. 2. & rit. de edicto anon. gloss. 1. num. 4. Lancelatus Gallian. consil. 46. n. 40. Valenquez Velasquez consil. 59. num. 15. Marzar. consil. 26. num. 19. & num. 21. Guertero in Theaur. Christiana Religio. cap. 16. Laudaturque Princeps, ex potenti opulencia, & fortitudine subditorum, Camillus Borrellus de præstantia Regis Catholici, cap. 81. num. 14. & alij videndi per Giurbam consil. 1. num. 16.

Quid enim diuites Regis, & thesaura pro sunt, atque † abundare, si populus eius miserè infirmetur, & tributis, oppressiõnibusque sit læceticus, & languidus: nihil certè ex hactenus dictis ac etiam exemplo statuer potētissimi Regis Nabuchodonosoris, cuius caput erat autem (quo figuratur Rex in populo) pectus argenteum, ceteræque membra diuersi metalli, pedes verò lutei erant, lapis de monte elapsus eos terigit tantum, quo solo caput aureum, ceteræque membra fortia illico ceciderunt collapla, quæ vera est figura inter Regem & populum. Quòd & insinuat Baldo in consil. 4. tom. 5. vers. Nam thesaurus Principis non est Fiscus, sed subditi bene se habentes, lib. 5. folio 108. et est bonus textus in Authentico vt Iudices. sine quo suffragio, §. cogitatur, versio. Considerauimus enim, quia licet quæstus immodicus immittitur imperio; atamen nostri subiecti incrementum maximum percipient, si indennes à Iudicibus conseruentur, & Imperium, & Fiscus abundabit, vens subiectis locupletibus: & vno hoc introducto ordine plurima verum, & innumera erit vbertas. Consonat l. 2. C. de omni agro de fisco, lib. 11.

19 Quibus legibus bene † conuenit, quòd inquit Cicero, lib. 1. de officiis. Qui Reipublica profuturi sunt, vtilitatem ciuium sic tueantur, vt quidquid agant, ad eam referant obliuii commodorum suorum, Menoch. consil. 1283. num. 35. Giurba consil. 1. num. 38. Et de Rege idem dicit Erasmus à Cochier. in thesaur. Politico 2. part. lib. 1. cap. 4. num. 6. commodum omnium præferatur vtilitati singularum, vniuersi & commodò Principis ipsius, per l. vnic. §. penult. C. de caducis tollend. vbi etiam adducit illud Ciceronis 1. de legibus, & vniuersi † de sinibus, lib. 5. Salus populi suprema lex esto.

Et docet Cicero in oratione pro Caio Rabir, lex esto.

Est (inquit) boni Magistratus, † cum auxilia Reipublica labefactari, conuelli que videt, ferre opem patrie, succurrere saluti, fortissimeque communibus suam salutem posterioere salute communis ducere. Et idem Cicero rufus in oratione pro Sextio, ait: Sudandum est illi, qui Magistratum gerunt, pro communibus commodis, ad eunda inimicitia, subeunda sæpè Reipublica tempestates cum multis audacibus, improbis, nonnunquam etiam potentibus dimicandum.

Deducitur etiam hoc officium, & obligatio Principis in salute, & vigilancia Regni, cum ipse populi dicatur cor ex legib. Partis, ad principium citatis.

Quia cum cor sit origo venarum, & fons sanguinis, † quod celeritate maxima, & impetu luccurrit omnibus aliis membris, abique proluxa dilatione. Vt ex Plato Dialogo. Timæo. Cor venarum origo, fonsque sanguinis, impetu quodam manans, &c. Et sicut hoc munus exercet cor, etiam quiescente, & dormiente corpore; ita Princeps illud debet imitari, vt & bene inquit Seneca ad Polybium, Cæsari, cui omnia licent, propter hoc multa non licent, omnium dormos illius vigilia defendit, omnium otium illum labor, omnium delicias illum occupatio, &c. Quo sensu intelligo, quòd dicitur Cantorum capitul. 5. ibi: Ego dormio, cor meum vigilat.

Et ideo ne salus Reipublica languescat, & detrimentum patiatur (cuius præcipua † causa solet esse turbatio pacis, orta ex violentiis, & scandalo obueniente, cuius est causa immediata, iuxta illud S. Hilarij Commentar. in Matham. capitul. 25. dum inquit: Atque his quidem vexationibus multi turbabuntur, & tantis insurgentibus malis scandalizabuntur, & vsque in mutuum odium excitabuntur, &c. Ex hac quippe vassallorum iniquitate, & turbatione Regni interitus succedit, iuxta illud Davidis Prophetæ, Psalmo 45. Conturbata sunt gentes, & inclinata sunt Regna. Provt latius in Capitulis sequentibus, & capit. præcedenti monstrauimus.)

Princeps omnino curare debet infirmitatem hanc per vigilantem † protectionem suorum vassallorum, iuxta textus in l. 13. tit. 13. part. 2. ibi: E para defenderlos, que non recibian mal nin fuerça, l. 18. tit. 9. part. 1. Et ea, quæ abundè diximus in tractatu de Regia protectione, 1. part. cap. 1. à num. 66. & sequent. & à princ. per totum Capitul. Vt Natalis Comi. lib. 3. historia: mum (inquit) omnium bonorum humanorum pax est, & tranquillitas populorum, quam Principes in primis debent procurare; cum ex pace, & concordia tot vtilitates Reipublica sibi commendata, & ipsi pariter simul fruuntur; quòd considerauit Augustinus in libro de Sermonibus Domini in monte, in hæc inueniens: Concordia est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis, & hæc similitates tollit, Bella compefit, iras comprimit, superbes calcas, humiles amat, discordias sedat, inimicos concordat, cunctis est placida, nescit extolli, nescit iniari, hanc qui accipit, tenent, qui perdidit, reperat, qui amissa, adquirat, sine tamen iniustitia administratione pax assistere nequit, &c.

Ne igitur pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiantur, † licite possit Regem etiam inter Ecclesiasticos authoritatem suam

H a suam

suam æconomicam interponere, firmant omnes Couar. in *pract. cap. 35. num. 3.* latissimè Nauartus in *cap. cum contingat, de rescriptis, in 1. remedio per totum, Carol. Grassal. lib. 2. Regal. Franc. iure. 7.* Ofascus *decisione 30.* Menochius de *retinenda possess. remed. 3. ex num. 558.* Ioann. Segura *Daualos in Director. Iudic. Ecclesiast. fori. 2. part. cap. 13. num. 51.* Arzed. in *l. 2. per totum, tit. 6. lib. 1. Recopilat.* Ioann. Martines de *Olano in antinom. littera l. num. 73.* Auenda. de *exequendis mandatis Princip. 1. part. capitul. 1. num. 32.* Didacus Peretz *lib. 3. tit. 13. l. 6. pag. 718. versicul. Ratio est, quia, & optimè in l. 5. in gloss. puden conocer. tit. 1. lib. 2. ordin. pag. 169.* Nauartus in *l. Manuali Latino, cap. 27. num. 69.* Ioann. Gutierrez de *inament. confirmator. 1. part. cap. 2. num. 26.* Bartol. Humada in *l. 13. tit. 13. part. 2. in glossa 4. verbo, Nin fuerça, ex num. 1.* Hieronym. Portoles in *fehobis ad Molinum, §. firma, num. 101.* Gtegor. Lopez in *ditt. l. 13. in glossa, Nin fuerça, Vinal. in Candelabro Ecclesie in explicatione Bullæ in Cerna Domini, casu 14. ex num. 102. & optimè casu 16. num. 115.* optimè Salzedus in *addition. ad praxim crimin. Canon. Bernard. Diaz cap. 102. littera A. Lancelotus Robert. da attentat. 2. part. cap. 4. num. 36.* Cened. in *collect. ad Decretum 1. p. collect. 5. num. 3.* & alij plurimi, quos omitto, & videre poteris in *tract. de Regia protectione. 1. p. cap. 1. a num. 119.*

Quapropter dixit Quintus Curtius *lib. 8. relatus à Valençuela Velasquez in tractatu de statu, & bello. 2. part. consideratio 6. num. 11. Maiestatem Imperij publicæ salutis esse tutelam.*

Ad cuius conseruationem omni conatu debet 16 Princeps ꝑ obuiare iis, que utilitati publicæ aduerfantur, conseruando suam præeminentiam & honorem Regium, suas Regalias, suas, & suarum Prouinciarum priuilegia, atque consuetudines laudabiles, & iure approbatas ne aliter inde contrauentione oriantur scandala, prout abundè diximus supra *cap. antecedente.* Et ait Vannozius in *animaduersion. politic. volum. 2. num. 1978.* dixit, & satis prudenter Diuus Gregorius Ioanni Episcopo Syraculano *lib. 7. epistol. 28.* Et Stephanus Papa in *cap. loci. 29. quæst. 9. ibi: Si negligenter, que malè usurpantur ꝑ omittimus; excessus uiam alijs aperimus, habetur in cap. peruenit. 93. dist. Florianus de Sancto Petro in *l. sed & si quid, §. mancipiorum, num. 14. ff. de usufruct. Valençuela Velasquez ubi proximè num. 13. qui num. 12. aduertit; non aliam rem esse, ꝑ que Regnis plus noceat, quam Principem semel amittere auctoritatem, & maioriam suam, & Saluianus *lib. 7. dicens: Potestas magna, & potentissima, que inhibere scelus potest, quasi probans cum sciens patitur, perpetrari, Gregorius Paglar. obseruation. 207. ad lib. 2. Cornelij Taciti. Et Salutiarius de Bello Inguirino, ait: Maius dedecus ꝑ esse parua amittere, quam omnino non parauisse, imò Tacitus *lib. 15. Annalium dixit, quòd sua retinere priuata domus, de aliena certare Regiam laudem esse. Vnde Demosthenes in Oratione de Rhodiouum libertate, ait: Nemo enim est, qui pari contentione, & rapinas, & opes suas proprias defendat, sed de his, que de proprijs auferuntur, omnes vi summa pugnant, de finibus autem propagandis, opibusque augendis non ita.****

30 Hoc, & idem signauit ꝑ Marcus Portius Ca-

to, *contra conuersionem Cætiline, dicens Senatu: Quanta maiori uigilantia occurreris negotio; tanto magis ipsi animo cadent, sed si in uobis cognouerit aliquam debilitatio similitudinem, aut formam, illico uos innadent animo feroci; ad quod plura adducit Frachetta *lib. 1. de Principe, cap. 4. & lib. 2. cap. 2. Titus Lilius *lib. 8.***

Hinc ad nostrum propositum conuocit, quòd Ioannes Quintinus Hædum in *repetition. capitul. nouitas. de iudicijs, num. 126.* dicit in hæc Diuisio inter iurisdictionem Regiam, & Pontificem non procedit per uiam repugnantia, sed per uiam simplicis distinctionis; atque ideo quoties publica necessitas id exposcat; permittitur Pontifici in Regis diuionem, & e conuerso Regi in diuionem Pontifici; suum imperium exercere, nam obnoxias, & præcaria uirique potestas esse debet, non aliquod dominationis fastus, sed humilis, atque concordæ administratione, &c.

Et *num. 140.* addit: ꝑ Hoc pertinere ad Reges 31 seculi Christiani, ut temporibus suis pacatam uelint Matrem suam Ecclesiam habere, unde spiritaliter nati sunt, ne matris uita in re uideatur honestas, neque turbetur eius tranquillitas ab ijs potissimum, quibus est commendata, &c.

Et Turrecemeta in *cap. filijs, uel nepotibus 17. quæst. 7. facit l. 40. tit. 5. lib. 2. Recopil. in fine.*

Multa enim ob utilitatem ꝑ publicam contra rationem disputandi admittuntur & permittuntur, que alijs non permitterentur de iure, text. est in *l. ita uulneratus 31. ad finem, ff. ad legem Aquiliam, ibi: Multa autem in iure Ciuili contra rationem disputandi pro utilitate communis recepta esse, innumerabilibus rebus probari potest, &c.* Concordat textus in *l. licitatio, §. quod illicitè, de publicanis, exactè Larata *conf. 45. num. 3. cum sequentibus.**

Textus etiam in *l. Lilius, ff. de euictionibus, l. item si uerberatum, §. 1. ff. de rei uindicand. ꝑ l. quod semel, ff. de decretis ab ordine faciend. Quibus iuribus probatur; posse Principem ex causa publicæ utilitatis auferre dominium alicui quæsitum de quo uide Monetam de commutatione. *ultramur uoluntat. capitul. 8. quæst. 6. a num. 50. & latè etiam per Martan de iurisdictione. 1. part. cap. 41. a num. 23. & sequentibus.**

Rescripta igitur Papæ, uel alterius cuiuslibet Principis ꝑ hæc de causa, quando scilicet, 34 uergunt in damnatum publicæ utilitatis, hoc est, Regni, uel Regis; detineri iustè possunt, & in eorum executione superlegendum ad effectum rescribendi, & expectandi secundam iustionem emanandam ab eodem Principe, melius de inconuenientis, & damno publico instructo, & informato; quia damnatum publicæ utilitatis Regis, scilicet, & Regni legitimam, ad hoc causam esse, iura probant textus in *authenticis ut nulli Iudicum, §. & hoc uerò, collation. 9. ibi: Si uerò huiusmodi ꝑ in scriptis iussio publicum respicit, inquirat eam, & si quidem non ledatur Fiscus, que in ea comprehensa sunt adimpleat. Si uerò ad lesionem est Fisci, nihil super eo omnino agi, nuntiare uerò nobis primum, ut secunda nostra fiat de hoc iussio, &c.* Textus etiam in *authenticis ꝑ de mandat. Principum, §. deinde competens, 36 collation. 3. ibi: Et nec permittere alicui proferentis præcepta cuiuscumque fori; hæc uidelicet, qua*

qua solemniter dirigitur forma aquæ causa, & portuum, & itinerum sternendorum, & imaginum, & murorum, & domum destructionis, tanquam in publico facta, & aliorum talium damnificare nostros subiectos. Non enim uolumus, nec per talem causam ullum eis inferri damnum, &c. sequitur & facit, ibi: tunc suscipiens quidem talem formam: non autem aliquid agens ex ea, antequam ad nos nuntians secundam præceptionem nostram suscipias, &c.

37 Textus est etiam ad idem ꝑ expressus in *l. final. C. si contra ius, uel utilitatem publicam, ibi: Omnes cuiuscumque maioris, uel minoris administrationis uerserit nostra Reipublica. Indices monemus, ut nullum rescriptum, nullam pragmaticam sanctionem, nullam sacram admonitionem, que generali iuri, uel utilitati publica aduersa esse uideantur, in disceptationem cuiuslibet litigij patiantur proferri, &c. L. nec damosa Fisco, 38 ꝑ nec iuri contraria postulari oportet, C. de precibus Imperatori offerendis, textus in *l. 1. C. de petition. honor. sublat. lib. 10. ibi: ꝑ Fiscus inuenerit: nullus sub se munificencia principalis audeat proprio iure possidere, qui contra legem id ausu fuerit sperare quod non licet, &c.**

40 Concordant nonnulla iura ꝑ Regni, *l. 29. tit. 18. part. 3. Cartas, & priuilegios, yà de otra manera, que son contra fuero, è contra derecho, estas pueden ser ganadas en muchas guisillas, Ca è son ganadas contra derecho de nuestra Fe, de que hablamos en el primero libro; è contra los derechos del Rey, è son contra derecho del pueblo communalmente, è contra derecho de algun hombre señalado, &c. E dezimos, que si son contra la nuestra Fe non han fuerça ninguna, nin deben ser recibidas en ninguna manera, nin deben valer, è si fueren contra los derechos del Rey, non deben ser luego las primeras cumplidas, &c.*

Et in *l. 30. sequenti* conuatiatur dispositio 41 ꝑ præcedentis in hæc: Si contra derecho comunal de algun pueblo, è a daño del fuero en das algunas cartas, non deben ser cumplidas las primeras, ca non han fuerça, porque son a daño de muchos, mas deben lo mltar al Rey, &c.

Ad idem est etiam textus expressus ad hunc articulum retentionis in *l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopilation. ibi: Y como quera que esta preheminencia redunde en nuestra Real dignidad, principalmente del uso y guarda della, se sigue grande honra, y prouecho a nuestros subditos y naturales, &c. Et iterum: Porque vemos y sentimos quantos inconuenientes esto trae à nuestros Reinos, y quanto es en detogacion y mengua de nuestra Real dignidad, y de la Corona de Castilla, &c. Et iterum circa finem, ibi: Y otrosi mandamos, y damos facultad a todos, y qualquiera nuestros subditos, y naturales, que sobre esto se puedan oponer, y hazer resistencia, pues la tal oposicion es sobre la exempcion, y honra y guarda de la preheminencia de su Rey, y de su patria, &c. Et ad idem, & super eadem dispositione facit, *l. 15. sequens eodem tit. 3. lib. 1. ibi: Y porque nuestra uoluntad es de proouer à la honra de nuestros subditos, y naturales, &c.**

Et in *l. 24. eodem tit. & lib. ibi: Loqual es en mucho daño y perjuizio de nuestros Reinos, &c. Et in l. 25. ibi: Y dello podian nacer escan-*

dalos, y cosas que fuesen en detractio de Dios nuestro Señor, y nuestro daño, y de los Reinos, y naturales dellos, &c. Et ibi paulò post loquendo de litteris Apostolicis in damnum Regni, & Regis; Que sobrelean en el cumplimiento dellas, y no las executen ni permitan, ni den lugar que sean cumplidas, ni executadas, y las embien ante nos, è ante los del nuestro Consejo, para que se vea y prouea la orden que conuenga, que en ello se ha de tener.

Et idem etiam disponunt leges eiusdem tituli citate, que omnes loquuntur in conseruatione præminentia, utilitatis publica Regis, & Regni, & eorum laudabilis consuetudinis immemorialis, ne exteri obtineant à Sede Apostolica beneficia Ecclesiastica horum Regnorum, cum hoc redundet in commodum, salutem & utilitatem Reipublicæ.

Ex quibus omnibus iuribus ꝑ unum notabile 42 de iures, quantum connexionem, & uinculum habeant inter se utilitas, aut damnum Regni, & Regis; conuertuntur enim ad inuicem; non enim possumus dare damnum Regni, quin redundet in damnum Regis, & e conuerso, prout à principio huius capituli latius comprobauimus.

Vtroque enim casu uertitur utilitas publica, prout mirabiliter deducit ex *ditt. authentic. ut nulli iudic. §. & hoc uerò, ibi: Publicum respicit, inquirat eam, & si quidem non ledatur Fiscus, &c. Quo quidem textu præcedit genus in illis uerbis (publicum respicit) & sequitur ꝑ enumeratio speciei ibi (Et siquidem non ledatur Fiscus) loco exempli, quòd non restringit genus præcedens, textus optimus in *l. quæstium. 12. §. final. ff. de instructo fundo legat. Iacobus Gallus *consil. 69. per totum latè Castillo *controuersiar. tomo 4. capitul. 41. a num. 18. Quia quoties multa habent eandem rationem, ꝑ licet de uno tantum fiat mentio, uideatur fieri exemplatio, non restringendi gratia, Castillo *tom. 6. cap. 177. n. 2. de quo altius tractatur infra cap. 9. hæc 1. part. a num. 15. cum multis sequentibus.*****

Hinc est quod fere omnes Doctores tractantes de hac praxi Hispaniæ ꝑ in retinendis 45 litteris Apostolicis inter alias causas præcipuè hanc publicæ utilitatis temporalis, Ecclesiasticæ, & spiritualis legitimam probant; Simancas de *Catholicis institut. tit. 45. de panis, num. 35. in hæc: Vnde fit, quòd si aliquid Papa decernat contra publicam utilitatem, ut puta, contra patronatus laicorum, contra ius eligendi beneficia, seu Sacerdotia patrimonialia, uel quædam similia, manu Regia detineri, & impediri solet, quia Regum officium est ab huiusmodi iniurijs populos sibi subiectos liberare, & iure naturalis defensionis liceat Principibus secularibus, cum moderamine inculpatæ intelle, id est, salua semper in omnibus Summi Pontificis auctoritate, obuiare, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patitur. Hieremias capitul. 21. cum sequentibus, capit. Regum. 23. quæst. 5. Stephanus Auffer. de *potestat. secular. regul. 2. Guillelmus Benedic. in cap. Raynumius uerb. Et uxorem, num. 114. Caietanus de potestate Papæ, cap. 27. Nauartus in *ditt. cap. cum contingat, de rescriptis. 1. remed. fundament. 10. Hermol. lib. 7. in *initiation. Religionis, cap. 25. hæc Simancas.****

Palatius Rubeus in *tractatu de beneficijs uacantibus*

46 cantibus in Curia, §. 11. per totum, & præcipue col. 4. ad fin. & columna sequenti; ubi probat hanc retentionem litterarum Apostolicarum in damnum Regis, & Regni, cum ex eis nasci præsumatur scandalum omnino vitandum, & per totum, §. illum.

47 Doctissimus Præsul Couarruias practicarum question. 1. capitul. 35. num. 4. in principio, ibi: Ne quid fiat in Reipublica diffensum, & in diff. num. 4. versicul. Sic etiam in his Regnis, ibi: Ne quid fiat, & obtineatur falsis precibus, & importunis suggestionibus adversus Regni, Regumque Hispaniarum privilegia, & Apostolicas concessiones. Denique ne litteræ Summi Ecclesie Præsulis contra publicam spiritualis, Ecclesiastica & temporalis huius Provincia utilitatem, &c.

48 In his etiam terminis Driedonius in lib. 1. de libertate Christiana, pagin. 183. loquendo de hac Bullarum retentione, ibi: Sed quod velit ad edificationem Reipublica statum Ecclesiasticum promoveret, &c. Quem Driedorum etiam allegat Couarruias ibidem, dicto num. 4. qui & in dict. capitul. 35. num. 6. in principio, iterum repetit, ibi: Litterarum Apostolicarum quandoque differri executionem, ac suspendi Regio Prætorio Decreto, & autoritate, ut Maximus Christi Vicarius interim certior fiat, quot, & quantum afficiatur incommodis, & gravaminibus Reipublica ista propter multa, quæ ab ipso falsis precibus, & suggestionibus impetrantur, quod minime Sanctissimus Pontifex foret concessurus, si per sinceram, iustamque narrationem certò sciret, quid spirituali, Ecclesiastico, & temporali huius Regni, & Principatus recto regimini sit conducibilis.

49 Et ipsemet Couarruias iterum in capitul. 36. sub num. 12. versicul. Hac verò scripsimus, ad finem ita loquitur: In aliquot tamen casibus, quibus hac Reipublica existimat, & experimenter cognoverit maxime ladi, & multorum hominum suggestionibus, falsisque precibus gravari, per supplicationem multis nominibus obsequentissimam ab ipso Sanctissimo Pontifice remedium sperantes, &c. Et vterius in eodem capit. 36. in principio, ibi: Donec per supplicationis auxilium Summus ipse Pontifex certior fiat, quantum detrimentum hinc Reipublica imminet, quam grande scandalum ex hisce frequentissimis derogationibus, ut tandem huic lesioni publica occurrat, &c. Et amplius capitul. 35. sub num. 3. vers. 5.

Salzed, in addition. ad praxim. Bernard. Diaz, capitul. 54. num. 20. & num. 21. ibi: Sed idè litterarum executione suspenditur, ut Pontifex certior factus intelligat, quot, quantisque in calamitatibus, & erumnis ista Hispaniarum Regna afficiantur, quando falsis precibus, & suggestionibus gratia Apostolica impetrantur, quæ Sanctissimus Antistes minime concederet, si ea damna, & incommoda, quæ maxime adversantur spirituali, Ecclesiastico, & temporali regimini præ oculis haberet, &c.

Alphonfus Azeved. in l. 14. titul. 3. lib. 1. Recopilationis, num. 42. ibi: Si ergo Principi, vel Regno damna peti non debent, & si petantur, & concedantur, censentur per importunitantem concessa, & per circumventionem, & subreptionem tamquam præiudicialia, cum in derogationem tantis privilegij sint, & in damnum Re-

gis, & Regni obienta, &c. & num. 43. in principio, ibi: Dicendum est, rescriptum, privilegium, vel gratiam, in contrarium concessa damnoisa esse, & præiudicialia Regno, &c. Vbi latè prosequitur, & iterum à num. 46. & melius omnino videndus, à num. 49. ad fin. & num. 50. ubi de damno Regis, & Regni latius discurit, & legitimam causam ad retentionem probat.

Camillus Borellus in tractatu de præstantia Regis Catholici, capitul. 52. num. 4. ubi loquendo de hac præxi Hispaniæ in retentione Bullarum in hæc, inquit: Et idè Regios Magistratus suspendere executionem litterarum Apostolicarum, donec per supplicationis auxilium fiat Summus Pontifex certior, quantum detrimenti Reipublica imminet, &c.

Cenedus in question. Canonice. quest. 18. sub num. 19. ibi: Sed idè litterarum executione Regia autoritate à Summis Senatoribus suspenditur, ut Pontifex Summus certior factus intelligat, quot, quantisque calamitatibus, & erumnis ista Hispaniarum Regna afficiantur, quando adversus hæc leges pro bono Reipublica, omnium populorum consensu editas, & adversus immemorabilem consuetudinem, tot sæculis prescriptam falsis precibus, & suggestionibus Gratia Apostolica impetrantur, quas sanctissimum Antistitem minime concessurum merito arbitrantur; si ea damna, & incommoda, quæ maxime adversantur spirituali Ecclesiastico, & temporali regimini, præ oculis sua Beatitudo haberet, &c.

Castellus à Bobadilla in Politica lib. 2. capitul. 18. num. 208. ibi: Para que informado de la verdad y congruencia provea y mande lo que a la salud y bien universal de la Republica espiritual y temporal mas conuenga.

Pater Henriquez lib. 2. de Pontificis clauæ, capitul. 21. §. 3. ubi dicit retinendas litteras Apostolicas in derogationem Concilij Tridentini expeditas, ob bonum publicum, ne inde oriatur scandalum. Et quod publica utilitas, seu damnum Regni, aut Regis sit iusta causa ad retinendas litteras Apostolicas, plures referens probat Pereira de manu Regia 2. p. cap. 65. num. 2. & à num. 4. & seqq. qui bene loquitur ad propositum videndus.

Cerola in praxi beneficior. §. litteræ Apostolicæ, loquitur in hac retentione Bullarum quando videntur in damnum, & præiudicium iuris Regij.

Mannelis Rodriguez question. regular. 1. tomo, quest. 6. articul. 8. dicit, posse fieri hanc retentionem litterarum Apostolicarum, si notum sit Senatoribus illud conuenire conferuationi, & paci Reipublicæ temporalis (& eodumtaxat citato) idem dicit Hieronymus de Zeballos in tractatu de cognitione per viam violentiæ, glossa 6. sub num. 64. & ipsemet Zeballos in communicatio communem, quest. 897. sub n. 367. refert Victoriam in relectione de potestate Papæ, & Concilij, cap. 27. propos. 22. Quòd non solum licebit non parere talibus mandatis; sed etiam factò, & vi resistere illis potest, maxime intercedente publica utilitate Principis seruato moderamine inculpate tutele.

Nam ubi præcepto Papæ præsumitur publicum statum Ecclesie perturbari, vel aliqua mala futura, non est obediendum statim, ut per Aymon

Aymon Craueta, Menochium, & alios probat Alphonfus Azevedus in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopil. num. 42.

Pulcherr Camillus Borellus de præstantia Regis Catholici, capitul. 71. à num. 58. & sequentibus. Antonius Scapius de iure non scripto, lib. 1. cap. 16. num. 1. & 2. plurimi citantur supra cap. 3. §. unica, à num. 67. cum sequentibus. Et videndus est Menochius, consil. 1000. per totum, lib. 10. maxime num. 27. & sequentibus, & num. 60. & sequentibus, & 97. ubi adduxit exemplum de quodam Cardinali expulso à Regno Franciæ ex hac ratione turbati publici status. Et simile exemplum, & ob eandem causam audio in Hispania permanere, è qua Nuntium Apostolicum expulsiit sapiens Rex ille Philippus Secundus, eò quòd inobediens resistere presumpsit decreto Senatù, quò declarauerat vim illum fecisse.

Ac insuper per Felinum in cap. si quando, de 57 rescriptis, verbo, Superfedi, & colum. dicit Gregor. Lopez in l. 29. sub glossa 2. verbo, Contra los derechos del Rey. Quod rescriptum concessum ad priuam utilitatem non derogat concessio ad vtilitatem publicam, etiam si ex certa scientia, & motu proprio fit expeditum. Optime etiam Rodericus Suarez in allegation. 12. à num. 48. & seqq.

Et facit ad hæc validissimum fundamentum, nam si privilegium (non loquor de simplici, & gratioso, quòd ad libitum Principis reuocari potest) quòd transit in contractum, aut ob aliquam causam onerosam obtentum potest ex causa publica vtilitatis reuocari, multi Doctores tenent, quos refert & sequitur Antonius Gabriel prætic. conclus. tit. de iure questio non solendo, conclus. 6. num. 19. iuncto num. 6. cum tribus sequentibus, Pater Sanchez de matrimonio, lib. 8. disp. 33. num. 3. Suarez de legibus, lib. 8. cap. 37. num. 9. Moneta de commut. vltim. volum. cap. 8. §. 6. à num. 500. cum sequentibus; qui alios plurimos Doctores allegant. Ergo à fortiori gratia simplex beneficij poterit suspendi, ubi adest causa publica utilitatis.

59 Et quod privilegium, quòd transit in vim contractus, vel aliàs onerosum, & ob remunerationem fertur, vel ex pretio, ex quo fuit tertio ius iam questum potest renocari, aut modificari, quod et notuum Regi, aut Regno, & publicæ utilitati; Probant Doctores plurimi, in vnum relati à Castillo controuer. tom. 5. c. 89. num. 93. & à num. 86. cum seqq.

Hinc etiam oritur quod ob bonum Regni, & ob causam publicæ utilitatis potest Rex temporalis concedere legem, ne alienigenæ obtinere queant beneficia Ecclesiastica in suo Regno, ut ex Angelo, Capicio, & Azevedo, Antonio Thefauro, Petro Antonio Petra, Portolles, Iacobo Canferio, Flaminio Parfiso, Azor. & alijs diximus cap. præcedenti 4. vers. Hinc est quod ad euitanda scandala, num. 18.

61 Quòd pertinet quod dicit Barbosa in collectan. ad cap. si quando, de rescriptis in addition. tomo 1. post principium, & in versic. ibi. post n. 3. in textu ibi, &c. Quòd ob aliquod scandalum, vel notabile malum præsertim publicum non sint exequenda litteræ Apostolicæ, sed supersedendum in earum executione.

Et post alios Doctores multa ad hoc idem congerit omnino videndus, & Rodericus Suarez in allegatione 12. num. 48. cum sequentibus.

Dicit etiam post alios Anguianus in tractatu de legibus, controuer. 5. num. 5. num. 16. & n. 18. Quòd quando ex executione litterarum Apostolicarum timetur aliquod damnum notabile, aut notabile præiudicium, probabiliter debeat in ea superfederi, nullum damnum istius qualitatis potest dari, quàm hoc tangens publicam vtilitatem Regni, vel Regis ex supradictis.

Quibus adde, & quæ supra cap. 2. hac 1. part. 62 diximus, versicul. Quamuis à lege lata, &c. n. 148. cum multis sequentibus, ubi de causa legitima tractauimus, ob quam à lege superioris Principis queat supplicari, quoniam rectè conducunt ibidem scripta materia huius capituli.

Quare ad hatum causam rectam examinationem, & Senatù sui Patribus Rex Catholicus 63 commisit, & merito confidit, quibus horum negotiorum comprehensio competit, qui indies pro salute Reipublicæ horum Regnorum tuenda, & conseruanda continud euigilant, hique scientia, & experientia, zelotè Christianissimo melius cognoscunt, quòd vtilitati Reipublicæ, & Regi magis fit aptius, & conuenientiùs, vel adhuc notuum, & letale, iuxta quæ Castiodorus lib. 8. epistol. 9. in hæc: Senes ipsi Consilijs sapientiam præstent, & à maturis in communi quaritur, quòd pro omnium salute, & vtilitate tractatur, solatium curarum frequenter sibi adhibent maturi Reges, & hinc estimantur meliores, si soli omnia non presuntur. Hinc Tacitus lib. 1. Annalium, experiendo dixisse: Quam arduum, quam subiectum fortune regendi cuncta onus: Proinde in Ciuitate tot illustribus viris subnixi satius esse, non ad vnum omnia differri, plures facilius omnia Reipublica sociatis laboribus excuturos, &c. Qui quidem præ oculis habent illud Claudiani.

Tu Ciuem, Patrèmq; geras, tu Consule cunctis, Non tibi nec tua te moueant, sed publica damna. Tanti enim Senatores præclari cognoscunt, & sciunt quæ mores Regni, & consuetudines, & privilegia, necnon Regis, ad quos merito pro causa iustæ, & legitime retentionis confugiendum est, iuxta illud Esther. cap. 1. ibi: Interrogauit sapientes, qui ex more Regis aderant ei, & illorum faciebatur cuncta consilio scientes leges, ac iura maiorum, &c.

Quibus Senatoribus benè quadrat illud Sapientia 8. cap. 8. Sciunt præterita, & de futuris 66 estimant eruditè. Seneca Trag. 7. Si iudicas cognosce, si regnas iube: conducibile est enim hominum mores nosci; facit textus in cap. de quibus 20. dist. 11. ibi: Seniores Provincia congrega, & eos interroga, facilius namque inuenitur quòd à pluribus senioribus quaritur, cap. porrò 84. dist. 10b cap. 12. In antiquis est sapientia, & multo tempore prudentia.

Ipsi etiam tot prudentes Christiana prouidentia agnoscent, & ex præsentibus accidentibus, 67 quæ damna futura erunt præcauenda, ut dicit Laurent. Iustinian. de casto conubio, c. 6. ante omnem euentum, quæ futura sint aduersa cogitanda proponantur, & futura tamquàm præterita examinanda sunt, ut nihil noui contingere videatur, &c. & Castiodor. lib. 3. epistola 48. iamen prudentia nihilominus est, & canere etiam, quæ non putantur emergere, 68 &c. Et iuxta Tertent. illud est sapere, non quòd ante pedes modo est videre, sed etia illa quæ futura sunt, præscire, &c. Aug. de spiritu, & anima, ibi: Prouidentia est noisio futurorum pertractas euentum, cuius 69

officium esse presentibus futuram pendere aduersus aduenientium calamitatem, se consilio prænuntiare.

Quibus quidem doctissimis Senatoribus conuenit rectè, quod de Confuliatis dixit Alphonfus Rex in l. 5. tit. 9. part. 2. Et tales debent de seruis Consequeros al Rey, que muy de luene sepan car tar las cosas, è conocerlas antes, &c. Et iterum ipse Rex in l. 1. tit. 5. part. 5. E porende debe car tar muy de luene las cosas, que son a su pro, è a su honra, è a su guarda. Et probatur Genes. cap. 49. & 41. Et Daniel. 27. cap. Scientia etenim, prudentia, & arte debent coniectare, quæ utilitati publicæ conueniunt, vt inquit Plato. lib. 6. de sapientia Ciceronis Philipp. 11. Pro quibus merito velut fortissimis humeris (in quibus tota Hispanica Respublica validè requisit) potest rectè Regi nostro Catholico dici, quod Claudianus in Rufinum.

Quid dignum te laude seram, qui penè ruenis
Lapsurisque tuos humeros obiceris Orbi?

Alia multa circa Senatus huius supremi grauitatem, f. fidem, & auctoritatem, vigilantiam assiduum in Reipublicæ salute, atque etiam quanta vbique debeatur fides eius relationi fidelissimæ, post examen causæ vrgentis ad retentionem litterarum Apostolicarum, longa ferie scriptimus in cap. 3. vnic. à num. 45. vers. Sed licet hæc ita se habeant, & pluribus num. seqq. & signanter à num. 53. vsque ad finem §.

Hæc etenim vna est obligatio Regis, vt pro salute Reipublicæ f. semper euigilet, cum finis, quo Reges, & Regna instituta fuere, & creata, is sit dumtaxat, vt regnent, Regnumque in pace consequantur, ac iustitia, Cicero. lib. 2. de officiis, Aristoteles 1. Ethicor. lib. 4. Cremen. in Rapsid. capitul. 2. Plato. lib. 1. Ciuili. Diuus Thomas in opusculo ad Ducissimam Barbam, Valençuela consil. 70. num. 3. Azeued. consil. 37. num. 16. Molina disputat. 25. Bobadilla in Politica. lib. 2. capitul. 1. num. 2. Top. de Princip. potest. cap. 5. num. 27. Bardellus consil. 111. num. 47. Cardinalis de Brachio Regio. part. 1. num. 124. Menochius consil. 1283. num. 33. Aldouin. consil. 20. num. 218. Petrus Gregor. de Republica, lib. 6. cap. 6. num. 4. & 5. Natta consil. 179. num. 3. Paladotius lib. 2. rerum quotidianarum, cap. 1. n. 5. Afflictiis decis. 265. n. 80. & 81. Matta voto 116. num. 21. Galliac. consil. 1. à num. 57. & consil. 46. à num. 21. & 22.

71 Retentionis igitur f. remedium hoc, quatenus tendit ad humani generis utilitatem & salutem Reipublicæ, vt favorabile omnino amplectendum erit, vt iura docent, l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil. l. congruis, ff. de officio Præs. l. cum hi de transactionib. l. si cui de seruitutib. l. in fundo de rei vindic. l. 3. §. hi qui, ibi: Quod in commune utile est, ff. ad Silianum. facit l. si operis, §. penult. l. si longius. 10. §. 1. de iudiciis, cap. licet Hali. de simonia, cap. vt fama, de sentent. excommunicat. cap. fin. de postulat. Prælat. B. in l. quemadmodum, C. de agricul. & censu. lib. 11. & ibi latè Lucas de Penna, Bald. in l. 1. num. 5. C. de nouo Cod. facien. & in l. omnes populi, num. 23. de iustitia & iure, & in Aubent. ingressi, num. 24. in fine, C. de sacrosanctis Eccles. & in l. cum quidam, column. 5. versicul. Primò ergo, ff. de liberis & posthum. Felin. in cap. de quarta, col. 5. de præscription. Decius in cap. Eccles. Sancta Maria in fin. versicul. Et materia favorabilis, de con-

stitutionibus, & in consil. 327. num. 5. & consil. 85. column. 2. Alexandet consil. 171. column. 2. versicul. Fortificat. lib. 3. Romanus consil. 105. column. vltima, Farinacius consil. 25. num. 13. lib. 1. Vbi Fabianus Censolinus, littera H.

CAPVT VI.

Notuitatis & abusus notorij causa, an legitima sit dicenda ad Bullarum retentionem.

SVMMARIVM.

Terminus antiquus à Patribus nostris constitutus transgredi non libet, num. 1.

Mutatio ipsa consuetudinis, etiam qua adiunat utilitate, nouitate perturbat, num. 2.

Nouitatis & abusus effectus est turbare Rempublicam, & statum inquietare, num. 3.

Omne nouum, & incognitum, quid suspectum est, ibid.

Mutatio in melius sapè numero consuevit maiorum malorum esse principium, ibidem.

Nemo est tam fortis, qui rei nouitate non turbetur, ibid.

Periculosa est omnis in Republica legum mutatio, ibid.

Ecclesiastica instituta, & Concilia laudabiliter in Regno obseruata, & moribus Prouinciarum recepta semper seruanda sunt, num. 4.

Ex nouitate, & abusu turbatio popularum oritur, num. 5.

Ad perpetuam, & communem utilitatem, qua fuere introducta, nulla mutatione varianda sunt, num. 6.

Statuta saluberrima à maioribus constituta, nec excedenda, nec immutanda sunt, num. 7.

Ex mutatione, & nouitate circa ea, qua à patribus nostris admissa sunt, iuri publico detrahuntur, num. 8.

Ex nouitate, abusu, & mutatione eorum, qua ab antiquo sunt obseruata oritur scandalum tamquam causa à causato, num. 9.

Ecclesiæ vniuersalis concordia custoditur, si qua à patribus instituta fuere, etas subsequens reuenter obseruet, num. 10.

Mutanda non erit consuetudo, qua Princeps diu contulit beneficia, ne ex nouitate, & mutatione oriatur scandalum, num. 11.

A restitutione Regni excusatur Rex est iniustus possessor, si magnum damnum inde oriatur suo statui, ibidem.

Inuipatronatus laicorum, licet de iuris rigore possit Papa derogare, tamen non est faciendum cum tanto Regis, & Regni scandalo, num. 12.

Si ex præcepto iniusto Papa vehementer præsumitur statum Ecclesie turbari non est parendum, num. 13.

Propter scandalum vitandum receditur à forma data, num. 14.

Ob scandalum vitandum Ecclesia patitur Decimas non selui in Prouinciis, in quibus selui non consueuerunt, num. 15.

Ecclesia multa debet tolerare ob scandali timorem, num. 16.

Multa

Multa per patientiam tolerantur, que exigente iustitia in iudicium deducuntur non tolerantur, num. 17.

Canonem nouum Papa potest Episcopus contradicere, eò quod Religiosi sui non conuenit, n. 18.

A constitutionibus maximè Pontificibus supplicari licet, eò quod non conueniens moribus veteris Regni, num. 19.

Nouitates, & abusus cum sint genitricis scandali in damnum publicæ utilitatis, iusta causa est ad Bullarum retentionem, num. 20.

Nouitates, & abusus valde duri vulgo apparent, num. 21.

Vniuersalis vulgi opinio est quodam modo ius naturale, non artificiosè, sed originaliter inuentis mentibus innoxium, num. 22.

Rescriptis Principum insolitis non est parendum, num. 23.

Insoluitum dicitur, quod non solet fieri, solummodo eò quod aliquando factum fuit, num. 24.

Contra insolita rescripta præsumitur, idè in eorum executione suspensendum, num. 25.

Rescriptum continens inconsepta suspectum est de falso, num. 26.

Abusus dicitur perperam, & contra ius, ac rationem vti, num. 27.

Abusus in iure vocatur perniciosus, detestabilis, & illicitus, ibid.

Abusus notorius in materia retentionis ille dicitur, quoties in illo actu usus nullus stat, num. 28.

In Regno Francia appellatur ad Senatum ab abusu notorio facto per Ecclesiasticos contra sancta Decreta, & concordata, num. 29.

De abusu notorio potest Curia cognoscere, quando veniat quis contra auctoritatem Regiam, n. 30.

Et contra sancta Decreta, & concordata, n. 31.

Abusus notorius est trahere Regnicolam extra Regnum, à quo in Francia appellatur ad Curiam, num. 32.

Regalium tanta est vis, vt si quis aliquid impetret in diminutionem iuris Regis Curia rescindit, num. 33.

Retentionem Bullarum ex abusu, & nouitate scandali genitricis, status perturbetur licitè fieri, insistantque & legitimam esse causam multi probant, num. 34.

Litteræ Apostolica præter violentie retinentur quando continent nouitatem circa decimas, aut redectimas, num. 35.

Nouitas, & abusus notorius violentia quadam est, num. 36.

Princeps inter personas Ecclesiasticas potest obnuere nouitati, & abusu notorio, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiat, num. 37.

Pro nouitatibus vitandis Imperiale implorandum auxilium, num. 38.

Prærogia Regis, aut Regni, expressè, & tacitè concessa per Sedem Apostolicam tolerantiam irrevocabilia, & intatta esse debent, cum fuerint in remunerationem seruitorum concessa, & tolerata diu, num. 39.

Si negligenter ea, qua male usurpantur amittimus, excessus via alius aperitur, num. 40.

Prærogia, & tolerata consuetudines Regni, & Regis tanquam facta, & indulta à protectibus, & defensoribus Ecclesie, nec conuellende, nec mutanda à Pontifice sunt, num. 41.

ROVERBIOREM capitul. 22. Sapiens ait: f. Ne transgrediaris terminos antiquos, quos possederunt Patres tui. Et Deuteronom. cap. 8. Interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi. Reperitum in cap. 8. Job. Interroga nim generationem pristinam, & diligenter inuestiga patrum memoriam. Et per Hieroniam docemur cap. 6. State super vnum, & videte, & interrogate de senioribus antiquis, que sit via bona, & ambulata in ea.

Laudabiles igitur consuetudines in aliquibus f. Regnis, & Prouinciis à Sancta Sede Apostolica diu toleratæ, privilegiaque ob remunerationem concessa Regi, aut Regno, intacta semper manere debent, nec nouitate turbati, vt ex mutatione, & abusu videatur vtile nasci, et mirificè docet Diuus Augustinus episc. 118. c. 5. ibi: Ipsa quippe mutatio consuetudinis, etiam qua adiunat utilitate, nouitate perturbat, &c.

Nouitatis quidem, & abusus f. is est incuitabilis effectus, turbatio Reipublicæ, ac iniquus publici status. Tanquam summo opere noctuæ, nec sunt introducendæ, vbi euidens, atque manifestissima utilitas non detegitur; exornant nonnullis, & contra nouitates acriter scripterunt, Arias Pinellus in l. 2. part. 2. capitul. 4. num. 2. C. de rescindenda vendition. Alciatus regul. 2. presumpcion. 80. Ioann. Neuzan. consil. 26. num. 9. Manchaca de successione. creat. §. 30. num. 312. Mantica in Enchirid. rerum singul. cap. 5. Patet Villalobos in loco statim referendo, Menochius presump. 34. lib. 5. & in consil. 301. num. 16. volum. 4. & in consil. 1042. num. 11. Franciscus Vilius decisio. 255. num. 26. & sequentibus, Rebuffus in Rubrica de rescriptis, num. 25. & in tractatu nomination. quest. 30. num. 34. Castillus Ramirez de lege Regis, §. 11. num. 31. Gregor. Lopez in l. 33. tit. 12. part. 5. Doctissimus D. Ioann. Baptista Valençuela Velafquez in consil. 24. à num. 1. cum sequentibus, como 1. vbi referit Ludouicum Morocum responsio 99. num. 1. & sequentibus, vbi & illud referit Tertulliani: Nouum omne, & incognitum quod est, suspectum est; & addit, quod maxime reprehensione dignus est, qui nouitates introducit, ex cap. hac autem scriptum 33. distinction. etiam si bono animo id facere dicat, cum adhuc ex eo detur origo malorum: nam vt ait Lucianus lib. 1. verarum historiarum. Sæpè numero etiam mutatio in melius maiorum malorum consueuit esse principium, addit idem Valeruelametiple quod inquit, Cæsar. lib. 6. de bello Gallico, nemo est tam fortis, qui non rei nouitate turbetur, & vltra eum Franciscus Baldinus in §. 7. sed naturalia, num. 24. & 25. Notabiliter obseruatur quod periculosa est omnis in Republica mutatio legum, nam eam sequitur repentina quædam, & motum, & vitæ mutatio; videndus Pater Villalobos in Summa, tit. 2. de las leyes, distincul. 37. num. 2. Quare dicit Consulatus in l. penultim. ff. de constitut. Principum, ibi: In rebus nouis constituendis euidens est utilitas debet. Sancti Thomas 2. 2. q. 79. Soto de iustitia & iure, lib. 1. q. 7. artic. 1. Sarmiento lib. 2. selectar. capitul. 4. num. 9. in fine, Simanca de Catholice instr. tit. 31. num. 18. Menochius consil. 52. num. 154. & plures relati à Bobadilla in Politica, lib. 1. cap. 5. num. 9.

Semper